

hem gekend hebben en was hem gunstig gezind, want met een *motu proprio* van 16 mei 1550 (n.s.) met een wapenwijziging voor Egidius de Hertoghe, doctor in de geneeskunde en in de artes, inwoner van Brussel, vermeerderd hij diens wapen.

Wij dienen ons tenslotte ook af te vragen wat de aanwezigheid van Egidius de Hertoghe verklaart in Italië en Spanje in 1561. Wetend dat een Georgius de Hertoghe uit Brussel, zoon van Egidius, in augustus 1552 immatriculeerde in Leuven als *Georgius filius magistri Egidii de Hertoghe, Bruxellensis*, en dat hij terug te vinden is in Padua in oktober 1559, waar hij op 23 april 1560 promoveerde tot doctor in de geneeskunde, dan lijkt ons een bezoek van vader aan zoon vrij plausibel, een bezoek ook waarbij Egidius naar de streek van zijn jeugd kon terugkeren. Daarnaast stelt zich de vraag of hij soms tot de entourage behoorde van Karel V op het ogenblik van diens afreis naar Spanje september 1556, of tot de entourage van Filips II op het ogenblik van diens afreis naar Spanje augustus 1559, maar zijn naam kon niet teruggevonden worden in *La Corte de Carlos V, of La Monarquia de Felipe II : la Casa del Rey*, waardoor deze veronderstellingen wel onwaarschijnlijk worden. Er bestaat over deze Aegidius de Hertoghe nogal wat literatuur die wordt tegengesproken door bovenstaande gegevens afkomstig van hemzelf.

Bronnen & lit. : A. SCHILLINGS, *Matricules de l'Université de Louvain, Tome III (31 août 1485-31 août 1527)*, Brussel, 1962, 246 : 27 augustus 1507, *Tome IV (Février 1528-Février 1569)*, Brussel, 1961, 458. — G. FALLOPPIO, *Observationes anatomicae*, Venetië, 1561 ; — M. CORNAX, *Medicae consultationis apud aegrotos secundum artem & experientiam salubriter instituendae enchiridion*, Bazel, 1564 ; — A. VESALIUS, *Anatomicarum Gabrielis Falloppii observationum examen*, Venetië, 1564 ; — A. JOCISCUS, *Oratio de ortu, vita, et obitu Ioannis Oporini Basiliensis... Adiunximus librorum per Ioannem Oporinum excusorum catalogum*, Straatsburg, 1569 ; — F. SWEERTIUS, *Athenae Belgicae*, Antwerpen, 1628, 107; dit spectaculair geval werd later nog door vele andere auteurs vermeld, zoals M. LIPENIUS, *Bibliotheca realis medica*, Frankfurt, 1679, 182-183 ; — V. ANDREAS, *Bibliotheca Belgica : de Belgis vita scriptisque claris. Praemissa topographica Belgii totius seu Germaniae inferioris descriptione*, Editio renovata, et tertia parte auctior, Leuven, 1643, 26 ; — V. ANDREAS, *Fasti academici studii generalis Lovaniensis* [List of the Academics of the University of Louvain], Leuven,

1650 ; — T. FIENUS, *De twaalf voornaamste Handgrepen der heelkonst*, Amsterdam, 1685, 151-156 ; — J.A. VAN DER LINDEN (LINDENIUS), *De scriptis medicis libri duo*, Nuremberg, 1686, 14, 936 ; — J. FACCIOLATUS, *Fasti gymnasii patavini*, Padua, 1756, 387 ; — C. BROECKX, *Essai sur l'histoire de la médecine belge, avant le XIXe siècle*, Gent, 1837, 285 ; — M. ROTH, *Andreas Vesalius Bruxellensis*, Berlijn, 1892 ; — J. FINOT, *Inventaire sommaire des archives départementales antérieures à 1790. Nord. Archives civiles. Série B. Chambre des comptes de Lille, Nos. 3390 à 3665*, 8, Rijsel, 1895, 155 ; — A. FAVARO, *Atti della nazione germanica artista nello Studio di Padova*, 1, Venetië, 1911, 32 ; — H. CUSHING, *A bio-bibliography of Andreas Vesalius*, New York, 1943, 189 ; — J. LINDEMANS, Nr 19. De Hertoghe, in : *Oude Brabantsche Geslachten*, (Geschied- en Oudheidkundige Kring van Vlaamsch-Brabant), Brussel, 1945, 1-6 ; — C.D. O'MALLEY, *Andreas Vesalius of Brussels, 1514-1564*, (University of California Press), Berkeley, Los Angeles, 1964, 289, 465 n. 13 ; — L. ROSSETTI, *Matricula Nationis Germanicae Artistarum in Gymnasio Patavino (1553-1721)*, Padua, 1986, 13, 97, 167 ; — L. DUERLOO, P. JANSSENS, Hertoghe (de), in : *Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot de 20ste eeuw*, F-M, Brussel, 1992, 338 ; — A. VESALIUS, *Onderzoek van de anatomische "Observaties" van Gabriel Fallopius. Naar de Latijnse uitgave... vertaald door L. Blanckaert...*, (Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België), Brussel, 1994 ; — *Épithaphier du vieux Bruxelles*, (S.C.G.D.), 1997, 35 ; — R. DELAVAUULT, *André Vèsale (1514-1564)*, Brussel, 1999 ; — E. DALLA FRANCESCA, E. VERONESE, *Acta Graduum Academicorum Gymnasii Patavini ab anno 1551 ad annum 1565*, Rome; Padua, 2001, 382, 400 ; — J. KERKHOF, *Maria van Hongarije (1505-1558)*, Hilversum, 2008, bijlage 8, *Tabel herenhofhouding 1534-1558*, 291 ; — M. BIESBROUCK, O. STEENO, T. GODDEERIS, *De Brabantse arts Egidius de Hertoghe en Andreas Vesalius*, in : *Eigen Schoon en de Brabander*, 100, 2017, 485-500.

Maurits BIESBROUCK, Omer STEENO en Theodoor GODDEERIS

HEYMANS, zuster Jules-Marie, verpleegster, dokter, secretaris van het *Verbond der Verzorgingsinstellingen*, directrice van de eerste Belgische normaalschool voor verpleegsters in Leuven, lector aan de KU Leuven.

Zuster Jules-Marie Heymans werd als Maria Bertha Augusta Heymans geboren in Gent op 3 juli 1897 als dochter van Joannes Franciscus (bekend als Jean-François) Heymans, dokter en hoogleraar aan de universiteit van Gent, en van Maria Henrica Augusta Dorothea Henning. Het gezin had zes zonen en twee dochters. Haar broers Corneel en Paul Heymans werden net als

Jules-Marie HEYMANS.

hun vader hoogleraar aan de Gentse universiteit. Corneel ontving in 1938 de Nobelprijs voor Geneeskunde, Paul was in 1938-1939 minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw en tijdens de Tweede Wereldoorlog voorzitter van Winterhulp. Zuster Jules-Marie Heymans overleed in Leuven op 31 maart 1986.

Heymans deed haar humaniorastudies in Eeklo. Als jong meisje was het al haar wens om in te treden in de congregatie van de Zusters van Liefde in Gent, omdat ze via die weg in de verpleging wou terechtkomen. In 1917 volgde ze bij de zusters een eenjarige cursus om het door de overheid ingevoerde bekwaamheidsdiploma van verpleegster te behalen. Een jaar later schreef ze zich in voor studies geneeskunde aan de Rijksuniversiteit van Gent. Ze volgde eerst twee voorbereidende jaren natuurwetenschappen, en startte in 1920 met geneeskunde. Twee jaar later behaalde ze haar kandidaatsdiploma. Ze onderbrak dan haar studies, om Zuster van Liefde te worden. Haar vader verzette zich hier tegen, maar gaf uiteindelijk toe op voorwaarde dat ze na haar professie verder mocht studeren. Zuster Jules-Marie Heymans kreeg daarvoor de toestemming van de algemeen overste van de congre-

gatie en van de bisschop van Gent. De pluralistische Rijksuniversiteit van Gent was voor de congregatie echter niet aanvaardbaar, en dus ging ze in 1923 naar de Katholieke Universiteit van Leuven. Ze behaalde tijdens haar drie doctoraatsjaren telkens grote onderscheiding en studeerde in 1926 (samen met twee medestudenten) af als eerste vrouwelijke arts aan de Leuvense universiteit.

Zuster Jules-Marie Heymans zou nooit als arts of verpleegster werken. Na haar afstuderen werd ze directeur van het door de Zusters van Liefde opgerichte St.-Vincentiusziekenhuis in Gent, evenals van de verpleegstersschool die aan het ziekenhuis was verbonden. Gedurende meer dan 10 jaar zou ze beide directeursfuncties combineren. In 1935 startte ze ook met een rubriek voor verpleegsters in het tweemaandelijks tijdschrift *Caritas* van de congregatie. Daarin publiceerde ze tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog 16 artikels over de moraal en de deontologie van katholieke verpleegsters. De rode draad in deze artikels was dat katholieke verpleegsters wel een morele verplichting hadden tegenover hun patiënten, maar dat gehoorzaamheid aan God en respect voor de katholieke regels prioritair waren.

In 1938 werd ze secretaris van het *Verbond der Verzorgingsinstellingen*. Dit verbond werd in de schoot van Caritas Catholica opgericht door de Belgische bisschoppen, om katholieke verzorgingsinstellingen en kloostergemeenschappen die deze instellingen bedienden te vertegenwoordigen en te verdedigen. Zuster Jules-Marie was medeverantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van het verbond, bepaalde de algemene politiek ervan en vertegenwoordigde het verbond in een aantal nationale organen en commissies. Ze zette zich in het bijzonder in voor de promotie van het verpleegkundig beroep, door te ijveren voor een betere opleiding en een rechtvaardiger statuut. Ze bleef secretaris van het verbond tot 1966.

In 1939 werd zuster Jules-Marie directrice van de eerste Belgische normaalschool voor verpleegsters in Leuven. Studenten aan deze school moesten een driejarige verpleegstersopleiding achter de rug heb-

ben en daarnaast minstens twee jaar verpleegkundige ervaring kunnen bewijzen. De tweejarige opleiding had tot doel docenten voor verpleegsterscholen en verpleegsters voor leidinggevende functies in ziekenhuizen op te leiden. Zuster Jules-Marie gaf in beide jaren een cursus deontologie, en was ook verantwoordelijk voor de didactische oefeningen in het eerste jaar. Onder haar impuls groeide de school uit tot een modelschool op academisch niveau. Ze was verbonden met de Katholieke Universiteit van Leuven en bekend als 'de school van zuster Jules-Marie'. In 1965 integreerde de school in het Centrum voor Ziekenhuiswetenschappen van de universiteit, en werd zuster Jules-Marie benoemd tot lector. In 1969 werd ze toegelaten tot het emeritaat.

Door haar bestuurlijke kwaliteiten en haar leiderschap speelde zuster Julie-Marie Heymans gedurende vier decennia een bepalende rol in de ontwikkeling van de katholieke verpleging in België. Om dit te onderstrepen werd in 1964 de 'prijs zuster Jules-Marie voor verpleegkunde' ingesteld. Deze wordt nog steeds periodisch toegekend aan een katholieke verpleegkundige die zich heeft onderscheiden in het verpleegkundig onderwijs, het ziekenhuiswezen, het medisch-sociale domein of de preventieve geneeskunde.

Bronnen & lit.: GENT, Erfgoedhuis Zusters van Liefde, *Persoonlijk dossier zuster Jules-Marie Heymans, Generaatsarchief (afdeling Leuven Spes Nostra), Fonds Leuven Spes Nostra* en tijdschrift *Caritas*; — LEUVEN, Universiteitsarchief, *Archief rectoren Ladeuze (omslag Enseignement féminin-Verpleegstersschool) en Van Waeyenbergh (omslagen Hogere School voor Verpleegsters-Monitricen en Gegradueerden in de Verpleegkunde)*.

D. CAUWELIER, Ten huize van zuster Jules-Marie Heymans, in: *Hospitalia*, 23/2, 1979, 65-69; — J. DEPUYDT e.a., *Het Verbond der Verzorgingsinstellingen 1938-1988: vijftig jaar ten dienste van de Caritas-verzorgingsinstellingen*, Mariakerke-Gent, 1988; — G DENECKERE, *Het Gentse Sint-Vincenzusziekenhuis: de Zusters van Liefde J.M. en de ziekenzorg te Gent, 1805 tot heden*, Oostakker-Gent, 1997; — M. CARNIER, Heymans, Bertha, en religion Sœur Jules-Marie (1897-1986), in: E. GUBIN e.a., *Dictionnaire des femmes belges XIXe et XXe siècles*, Brussel, 2006, 318-319; — M. DERUYTTERE, *Markante vrouwen in de geneeskunde*, Antwerpen; Utrecht, 2014, 280-281; — M. GRYPDONCK, De zieke mens in goede handen, in: J. AUDIENS e.a., *Vensters op Leuven:*

een geschiedenis, Leuven, 2019, 114-115; — L. DE MUNCK, Sister Jules-Marie Heymans (1897-1986), the 'Belgian Florence Nightingale', in: *Conference Proceedings International Conference on the History of Nursing*, Florence, 2020, 60-61.

Luc DE MUNCK

HOLEMANS, Henri, beeldhouwer, edelsmid.

Henri Joseph HOLEMANS.
(©Basiliek Koekelberg).

Henri Joseph Holemans werd geboren te Leuven op 27 maart 1894 (geboorteakte nr. 278) als zoon van Guillaume (Herent, 14 maart 1862-Leuven, 7 december 1921) en Colette de Roost (Lubbeek, 18 februari 1862-Leuven, 7 juni 1932). Zijn ouders trouwden te Leuven op 13 januari 1887. Hij had zes broers en twee zussen: Jules (1887-1942), Ghislain (1889-1890), Désiré (1892), Maria (1896-1916), Joseph (1899-1903), Jules (1901-1954), Théophile (1905-1985) en Marie (1907-2000). Hij was oorlogsvrijwilliger in W.O. I. Hij trouwde op 10 november 1925 te Schaarbeek met Marie Louise Wilhelmine Elisabeth Eugénie Dankelman (Schaarbeek, 17 februari 1908-Elsene, 1 oktober 1987) (huwelijksakte nr. 1005). Ze kregen zes kinderen: Jacques Simon Maurice (Elsene, 5 juli 1928-Etterbeek, 2 augustus 2014), Monique Léa Marie Laure (Elsene, 14 maart 1930), Pieter Juliaan Herman Maria (Elsene, 16 januari 1932-Ukkel, 25 juni 2015), Jan Maria Frans (Jean) (Elsene, 4 augustus 1933-Ukkel, 3 september 2017), Pol Maria Jaak (Elsene, 30 januari 1936-Ukkel, 21 juni 2010) en Colette Elza Marthe (Elsene, 20 juni 1943). Jan (Jean) Holemans, die de zaak van zijn vader Henri verderzette, huwde met Jeanne Cathy Boedts (°1935). Ze hadden samen zes kinderen, waaronder de oudste zoon Thierry (Elsene, 18 januari 1960), die grootvaders zaak